

Posudek bakalářské práce Jitky Krýzové „Gender a zdraví: jaké potraviny nakupují ženy a muži“

Jitka Krýzová si pro svou bakalářskou práci zvolila aktuální téma, které je v České republice dosud opomíjené, což je překvapivé, protože jde doslova o životy. Na úvod je však nutné konstatovat, že název práce tak úplně neodpovídá jejímu obsahu, protože se zaměřila na širší téma, než jsou nákupní vzorce žen a mužů. Zřejmě k tomu došlo tak, že si autorka myslela, že nelze změnit název, který si zaregistrovala. U obhajoby by ale mohla začít tím, že nabídne nějaký, který bude lépe vyjadřovat povahu práce.

Začnu-li formální stránkou věci, musím konstatovat, že by si práce zasloužila ještě jedno finální čtení, protože je v ní příliš mnoho překlepů (Str. 5 „plynouce z patriarchálního z pohlavně-genderového systému“, „vyšla najevo celá řada skutečností nesouvisejících s pohlavně-genderovým systémem“; str. 6 „do doporučuje“; str. 11 „vyrovnávají ze stresovými“; str. 14 „většinou tepelně upravená.a tím“ atd.) a větná stavba také místy neodpovídá zásadám češtiny (např. str. 20 „Podle jejího názoru se výklady o podstatě problémů mezi pohlavími se od sebe značně liší a že žádný výzkum nepotvrdil, že vlastnosti mužů a žen jsou vrozené.“). Někde též chybí interpunkce jako například tečky v poznámkách 1, 2, 3, 4 atd. a někde nejsou odstavce odsazené (str. 10), jinde jsou odsazené, tam, kde být nemají (str. 12). Z formálního hlediska by také bylo dobré sjednotit vyjadřování pokud jde o procenta (srovnej str. 38 a str. 40). Tyto formální nedostatky snižují úroveň textu, který je jinak psán poměrně čtivě a který vykazuje dobrou jazykovou kulturu.

Pokud jde o odkazování, autorka bohužel někdy zapomíná dávat citace do uvozovek (např. v poznámce 2), což je zásadní formální chyba. Některé publikace nejsou v seznamu literatury uvedeny správně, protože jsou uvedeny jako webové odkazy, ačkoliv na internetu jsou k dispozici dokumenty ve formátu pdf s datem vydání (např. Výběrové šetření HIS 2002, Světové šetření o zdraví v České republice). Rozšířen mohl být i seznam literatury, protože autorka staví především na základním textu Renzetti a Curran. Mohla by tak například zmínit Mýtus krásy Naomi Wolf, který by se dobře hodil k diskusi o mýtu krásy (str. 12), či literaturu diskutující poruchy příjmu potravy. Tato výtku však padá i na hlavu vedoucího práce, který někdy pro stromy pozapomněl na les.

Práce je přehledně strukturovaná, ale názvy některých kapitol nejsou úplně přesné, protože zcela neodpovídají jejich obsahu. Například v kapitole 2.1. Faktory ovlivňující průměrnou délku života v moderní společnosti nejsou tyto faktory diskutovány obecně, jak by název naznačoval, ale jsou představeny z genderové perspektivy. Lze samozřejmě dovodit, o které obecné faktory jde (rizikové chování, péče o zdraví, stravovací návyky atd.), ale tuto práci musí udělat čtenáři/ky a autorka jim to neulehčuje. Na druhou stranu vhodně zařazuje shrnutí jednotlivých kapitol, což je ke

čtenářstvu vstřícné. V té souvislosti by nebylo na škodu uvést za Obsahem i Seznam tabulek, neboť jich je v práci prezentováno poměrně hodně.

Cíl práce je definován na několika místech a různě. V Úvodu autorka píše: „Cílem mého výzkumu proto bude zjistit, zda existují rozdíly v nákupních vzorcích mužů a žen, potažmo ve stravování a v oblastech souvisejících s výživou a životním stylem, které by mohly mít souvislost s jejich zdravotním stavem a délkou života.“ Na str. 15 však nabízí jiný cíl: „Vztáhneme-li tento předpoklad k užšímu zaměření této práce, jehož cílem je zjistit, zda dlouhověkost žen není částečně důsledkem jejich druhořadého postavení ve společnosti, které odpovídá genderovému rozložení moci a sil ve společnosti a tudíž i rozdělení prostoru určeného ženám a mužům, pak se nabízí otázka, zda je výchova vedena správně a zda není příliš svázaná dichotomií rozdělující světovou společnost na muže a ženy.“ Jednou tedy hledá rozdíly, ale podruhé hovoří o jazykem kauzality. Tento rozpor by měla autorka vysvětlit u obhajoby.

V teoretické části se autorka zaměřila na témata relevantní jejímu výzkumu a celkově dokumentuje, že se v dané problematice orientuje v míře odpovídající bakalářské práci. Nicméně, některé nejasnosti je třeba dále vysvětlit, jako například, proč je na str. 5 ztotožňován pohlavně-genderový systém s genderovým řádem?

V této části také autorce někdy splývají různé argumenty, což může být matoucí. Například na str. 8 uvádí třetí odstavec slovy: „Začneme-li biologií...“ a v rámci stejného odstavce diskutuje i sociálně podmíněné sklony mužů k riskování. V následujícím odstavci sice vysvětlí, že „to souvisí s genderovou socializací mužů a žen“, ale to už je pozdě.

Občas se také vydává na půdu vlastních spekulací a někdy čerpá z vlastní zkušenosti. To může být přínosné, jako když diskutuje své zkušenosti s výživou před rokem 1989. Jindy však má sklony k přílišnému generalizování (např. diskuze vztahu podřízenosti a stravování na str. 21), ze kterého až příliš trčí její kategoricky odmítavý postoj k současnému (patriarchálnímu?) uspořádání genderových vztahů.

Naopak lze ocenit autorčiny pokusy o kritický odstup od literatury, kdy se například nebojí vyslovit své výhrady k textům, které staví na sporných evolučních argumentech (Gregor, str. 23), nereflexivně pracují s genderovými stereotypy (str. 31) nebo opomíjejí důležité rozměry problémů (Giddens, str. 25; Fořt, str. 26-27).

V empirické části autorka nejprve diskutuje zvolený metodologický přístup, který odpovídá cíli práce definovanému v Úvodu a staví na sekundární analýze dat získaných v rámci reprezentativních šetření. Autorka si vybrala šetření, která korespondují se závěry nastíněnými v teoretické části a někdy je i dále rozšiřují. Autorka obohacuje interpretaci těchto dat o genderovou perspektivu, kterou na ně poměrně zdařile aplikuje.

Pokud jde o vlastní interpretace zmíněných dat, není dobré, když autorka někdy zapomíná, že výsledky dotazníkového šetření vypovídají jen o NÁZORECH respondentů a ne o jejich skutečném CHOVÁNÍ. Proto by se měla zdržet zkratk typu: „Z provedeného

výzkumu vyplývá, že potraviny nakupuje 65 procent žen a vaření zajišťuje dokonce 84 procent“ (str. 38). Nicméně je nutné konstatovat, že takováto zjednodušení jsou zcela běžná i v odborné literatuře a že na stejné straně autorka demonstruje, že si je této skutečnosti vědoma. Jde tedy o jistou neobratnost ve vyjadřování.

Autorka také někdy používá jazyk, který se do odborné práce příliš nehodí, jako když ženy „chválí“ (str. 41). Jindy je příliš kategorická a nastoluje kauzality, které nebylo jejím skutečným cílem prokázat a které ani s pomocí prezentovaných dat prokázat nemůže, jako když píše: „To pohyb mužů mimo prostředí rodiny se pak neblaze odráží na jejich životním stylu včetně stravovacích zvyklostí a následně i na zdraví a délce života“ (str. 43).

I v empirické části se někdy nabízí kritika původních výzkumů, kterou autorka nenabízí. Příkladem může být Výběrové šetření HIS CR 2002, kde autoři pracují s typologií fyzické aktivity, která nezahrnuje některé aktivity, jež vykonávají především ženy (např. péče o děti), nebo problematicky zařazuje jiné aktivity (např. nákupy a úklid mezi lehké aktivity). Pokud používají takto genderově zatíženou typologii, není překvapivé, že autorům vyšlo, že muži častěji vykonávají těžké typy aktivit než ženy.

Celkově odvedla Jitka Krýzová solidní práci a text splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Oceňuji i to, že se jedná o studentku v kombinované formě studia, která práci předkládá v osmém semestru, což zdaleka není pravidlem ani u studujících v denní formě studia. O to více zamrzí, že si práci znova nepřečetla či ji nedala přečíst někomu jinému, kdo by vychytil zmíněné formální chyby. Navrhuji 39 bodů.

30.9.2007

Ing. Petr Pavlík, Ph.D.

Vedoucí práce